

DECIZIE

06 august 2014

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al
Curtii Supreme de Justiție

În componență:

Președintele ședinței, judecătorul
Judecătorii

Svetlana Novac
Ala Cobăneanu, Oleg Sternioală,
Ion Corolesvchi, Maria Ghervas

examinând recursurile declarate de Ministerul Finanțelor și de Gaidău Vitalie, Gaidău Ion și Gaidău Vladimir,

în pricina civilă la cererea de chemare în judecată formulată de către Gaidău Vitalie, Gaidău Vladimir, Gaidău Ion împotriva Ministerului Finanțelor, intervenient accesoriu Procuratura mun. Bălți cu privire la repararea prejudiciului material și moral cauzat în urma acțiunilor ilegale ale organului de urmărire penală,

împotriva deciziei Curtii de Apel Bălți din 31 martie 2014, prin care au fost respinse recursurile declarate de Gaidău Vladimir, Gaidău Vitalie, Gaidău Ion și de Ministerul Finanțelor, fiind menținută hotărârea Judecătoriei Bălți din 09 aprilie 2013, prin care acțiunea a fost admisă parțial,

c o n s t a t ă:

La data de 10 iulie 2012, reclamantii Gaidău Vitalie, Gaidău Vladimir, Gaidău Ion au înaintat acțiune împotriva Ministerului Finanțelor, intervenient accesoriu Procuratura mun. Bălți cu privire la repararea prejudiciului material și moral cauzat în urma acțiunilor ilegale ale organului de urmărire penală.

În motivarea acțiunii, au indicat că la data de 19 noiembrie 2007, în privita reclamantului Gaidău Vitalie a fost pornită cauza penală în baza art. 217/1 alin. (3) lit. e) Cod penal. La data de 18 februarie 2008, Gaidău Vitalie a fost pus sub învinuire. Iar, la data de 05 martie 2008, în privința acestuia din urmă a fost eliberat mandatul de arestare pe un termen de 30 zile. Tot atunci, la 05 martie 2008, prin încheierea judecătorului de instrucție s-a autorizat efectuarea percheziției pe str. Tiraspol, 9/10, mun. Bălți. Însă, prin decizia Curtii Supreme de Justiție din 07 octombrie 2008, a fost admis recursul în anulare, fiind casată încheierea judecătorului de instrucție a Judecătoriei Bălți din 05 martie 2008, prin care s-a dispus autorizarea efectuării percheziției pe str. Tiraspol 9/10, mun. Bălți

la domiciliul reclamantului Gaidău Vitalie, cu încetarea procedurii de autorizare a efectuării percheziției.

Ulterior, prin ordonanța procurorului mun. Bălți din 17 iunie 2011, reclamantul Gaidău Vitalie a fost scos integral de sub urmărirea penală.

Susțin că din documentele menționate rezultă că reclamantul Gaidău Vitalie a fost ilegal atras la răspundere penală, iar în cadrul urmăririi penale a fost efectuată o percheziție ilegală, în cadrul căreia au fost prejudiciați moral, material și fizic toți reclamânții.

Prejudiciul material care a fost cauzat constă din: tăierea ușii în valoare de 2200 lei; tăierea ușii în sumă de 1800 lei; distrugerea aparatului telefonic în valoare de 360 lei; Gaidău Vladimir a suportat o intervenție chirurgicală, suportând cheltuieli de 3000 lei; amenda achitată de 15 unități convenționale sau echivalentul a 300 lei; banii pierduți: 120 euro, 100 dolari și 1140 lei; fularul în valoare de 200 lei; centura de 120 lei; colanul de la scurtă în sumă de 150 lei; lăcata în valoare de 120 lei; șireturi de 2 lei; precum și sechestrarea ilegală a apartamentului de la 11 aprilie 2008 până la 19 aprilie 2008, ceea ce constituie la fel un prejudiciu de 2000 lei. Astfel că, în total prejudiciul material constituie 14 092 lei, iar luând în considerație certificatul Direcției mun. Bălți, conform căruia nivelul de inflație pe perioada indicată a constituit 9,2 %, prejudiciul material constituie 15388,50 lei.

Reclamânții au mai menționat că în cadrul urmăririi penale lui Gaidău Vitalie i s-a lezat cinstea, onoarea, demnitatea și viața personală. În privința lui a fost ilegal intentat un dosar penal, a fost nevoit să se ascundă pentru a nu fi atras ilegal la răspundere penală, a fost ilegal supus măsurii preventive - arestul, i s-a autorizat la domiciliul său - percheziția, care a fost efectuată ilegal, cu distrugerea ușilor de la intrare și în prezența locuitorilor casei din str. Tiraspol, 9/10, de aproximativ 30 polițiști.

Gaidău Vladimir și Gaidău Ion au suportat dureri fizice provocate prin lovituri, torturi, distrugere morală din cauza amenințării și sechestrării apartamentului pe o perioadă de 9 zile, imposibilitatea de a se folosi de spațiul locativ, astfel suferind afecțiuni psihice.

Reclamânții Gaidău Vitalie, Gaidău Ion și Gaidău Vladimir au solicitat încasarea din contul Ministerului Finanțelor în beneficiul lui Gaidău Vitalie a prejudiciului material în mărime de 4368 lei și a prejudiciului moral în mărime de 40000 lei; încasarea din contul Ministerului Finanțelor în beneficiul lui Gaidău Vladimir a prejudiciului material de 10 627 lei și a prejudiciului moral în mărime de 5000 lei; încasarea din contul Ministerului Finanțelor în beneficiul lui Gaidău Ion a prejudiciului material în mărime de 393 lei și a prejudiciului moral în mărime de 100 000 lei.

Prin hotărârea Judecătoriei Bălți din 09 aprilie 2013 acțiunea a fost admisă parțial.

S-a încasat din bugetul de stat prin intermediul Ministerului Finanțelor al Republicii Moldova în beneficiul lui Gaidău Vitalie prejudiciul moral în mărime de 3000 lei.

În rest, acțiunea a fost respinsă.

Prin decizia Curții de Apel Bălți din 31 martie 2014 au fost respinse recursurile declarate de Gaidău Vladimir, Gaidău Vitalie, Gaidău Ion și de Ministerul Finanțelor, fiind menținută hotărârea Judecătoriei Bălți din 09 aprilie 2013.

Invocînd netemeinicia deciziei enunțate, recurenții Gaidău Vitalie, Gaidău Ion și Gaidău Vladimir, la data de 26 mai 2014, în termen legal au declarat recurs, solicitînd admiterea acestuia, casarea integrală a deciziei instanței de apel și a hotărîrii primei instanțe, cu emiterea unei noi hotărîri privind admiterea integrală a acțiunii.

În motivarea recursului, recurenții, în esență au indicat că decizia instanței de apel și hotărîrea primei instanțe sînt pasibile de a fi casate, pe motivul neelucidării circumstanțelor care au importanță pentru soluționarea justă a pricinii.

În acest context, instanțele de judecată ierarhic inferioare nu au dat aprecierea corespunzătoare prejudiciului material și moral suportat de către recurenți, ce a fost cauzat prin acțiunile ilicite comise în procesele penale și contravenționale de organele de urmărire penală, de procuratură și de instanțele judecătorești.

Atît instanța de apel cît și cea de fond nu au ținut cont de încălcările comise de organul de urmărire penală și de instanța de judecată în cadrul dosarului penal intentat la data de 19 noiembrie 2007 în baza art. 217/1 Cod penal în privința recurentului Gaidău Vitalie.

În acest context, recurenții au menționat că ordonanța de punere sub învinuire a recurentului Gaidău Vitalie, a fost emisă în limba rusă, pe care acesta nu o posedă. Totodată, recurentului nu i-a fost pus la dispoziție un avocat pentru a beneficia de asistență juridică calificată.

De asemenea, la data de 05 martie 2008, în privința recurentului Gaidău Vitalie a fost stabilită măsura preventivă în formă de arest preventiv pe un termen de 30 zile.

La aceeași dată, de către judecătorul de instrucție a fost autorizată efectuarea percheziției în apartamentul recurentului Gaidău Ion, la desfășurarea căreia nu s-a permis angajarea unui avocat.

Totodată, în cadrul efectuării percheziției, colaboratorii poliției au deteriorat două uși de la intrare în apartament, în valoare de 2200 lei și 1800 lei, a fost distrus aparatul telefonic în sumă de 360 lei. Recurentul Gaidău Vladimir a suportat o intervenție chirurgicală, în urma loviturii de către colaboratorul de poliție, suportînd cheltuieli de 3000 lei.

Cu titlu de prejudiciu material, recurenții au mai indicat amenda de 15 unități convenționale, echivalentul a 300 lei, banii pierduți de 120 euro, 100 dolari, și 1140 lei, fularul în valoare de 200 lei, centura în sumă de 120 lei, colanul de la scurtă de 150 lei, lăcata în valoare de 120 lei, șireturi de 2 lei, precum și sechestrarea ilegală a apartamentului de la 11 aprilie 2008 pînă la 19 aprilie 2008, ceea ce constituie la fel un prejudiciu de 2000 lei.

În continuare, recurenții au invocat ordonanța Procuraturii Bălți din 17 iunie 2011, prin care recurentul Gaidău Vitalie a fost scos de sub urmărire penală din motivul că nu s-a stabilit că el a comis fapta infracțională. De asemenea, prin decizia Curții Supreme de Justiție din 07 decembrie 2008 s-a casat încheierea Judecătorei Bălți, prin care s-a dispus autorizarea efectuării percheziției.

În dezacord cu decizia instanței de apel, Ministerul Finanțelor, la data de 04 iunie 2014 a declarat recurs, solicitând admiterea acestuia, casarea integrală a deciziei instanței de apel și a hotărârii primei instanțe, cu emiterea unei noi hotărâri privind respingerea acțiunii ca neîntemeiată.

În motivarea amplă a recursului, recurentul Ministerul Finanțelor a indicat că, decizia instanței de apel și hotărârea primei instanțe sînt pasibile de a fi casate parțial pe motivul aplicării eronate a normelor de drept material și procedural.

În acest context, a menționat că instanțele de judecată la examinarea respectivei pricini civile nu au luat în considerare prevederile art. 19 alin. (3) și art. 254 Cod de procedură penală, conform cărora organul de urmărire penală are obligația de a întreprinde toate acțiunile necesare și posibile pentru identificarea nu doar a persoanei care a săvîrșit infracțiunea ci și a modalității de comitere a acesteia.

Totodată, este notabil că în privința recurentului Gaidău Vitalie careva măsuri privative de libertate nu au fost aplicate. Or mandatul de arest pentru 30 zile nu a fost aplicat, deoarece persoana nu a putut fi identificată.

În continuare, recurentul a menționat că instanțele de judecată nu au ținut cont de faptul că obligația legală de a dovedi faptul pricinuirii prejudiciului moral o exercită partea vătămată, care trebuie să indice de către cine, în ce circumstanțe și în baza căror acțiuni/inacțiuni i-au fost cauzate suferințe morale/fizice, prin ce se manifestă acestea.

Conform art. 434 alin. (1) CPC, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale.

Prin prisma normei citate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră recursul Ministerului Finanțelor declarat în termen, deoarece materialele pricinii atestă recepționarea de către recurent a copiei deciziei instanței de apel la data de 25 aprilie 2014, (f.d.254, vol.I).

În conformitate cu art. 444 CPC, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces.

Studiind materialele dosarului, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră recursurile întemeiate și care urmează a fi admise cu casarea integrală a deciziei instanței de apel, cu restituirea pricinii spre rejudecare în instanța de apel din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) CPC, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită pricina spre rejudecare în instanța de apel în toate cazurile în care eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

Actele cauzei denotă că, Gaidău Vitalie, Gaidău Vladimir, Gaidău Ion s-au adresat în instanța de judecată cu o acțiune împotriva Ministerului Finanțelor, intervenient accesoriu Procuratura mun. Bălți, prin care au solicitat încasarea din contul Ministerului Finanțelor în beneficiul lui Gaidău Vitalie a prejudiciului material în mărime de 4368 lei și a prejudiciului moral în mărime de 40000 lei; încasarea din contul Ministerului Finanțelor în beneficiul lui Gaidău Vladimir a prejudiciului material de 10 627 lei și a prejudiciului moral în mărime de 5000 lei; încasarea din contul Ministerului Finanțelor în beneficiul lui Gaidău Ion a prejudiciului material în mărime de 393 lei și a prejudiciului moral în mărime de 100 000 lei.

Prin hotărîrea primei instanțe acțiunea a fost admisă parțial.

În motivarea concluziilor formulate, instanța de fond a concluzionat că recurentul Gaidău Vitalie are dreptul la repararea prejudiciului material și moral prin prisma prevederilor Legii nr. 1545, fapt ce se confirmă prin ordonanța procurorului din 17 iunie 2011, prin care Gaidău Vitalie a fost scos de sub învinuire în legătură cu epuizarea mijloacelor de probă care ar confirma vinovăția lui Gaidău Vitalie, și decizia Curții Supreme de Justiție din 07 octombrie 2008, prin care a fost casată încheierea judecătorului de instrucție privind autorizarea percheziției.

În continuare, prima instanță a conchis în favoarea netemeinicii prejudiciului material solicitat, și anume privind distrugerea a două uși în sumă de 4000 lei. Or, recurentul Gaidău Vitalie nu a prezentat probe ce ar justifica cuantumul prejudiciului material solicitat.

Totodată, instanța de fond a considerat că suma de 3000 lei cu titlul de prejudiciu moral pentru Gaidău Vitalie va reprezintă o sumă adecvată, rezonabilă și va da o evaluare pertinentă daunelor compensatoare, fiind în corespundere cu caracterul și gravitatea suferințelor psihice suportate de către acesta din urmă.

Cu referire la prejudiciile materiale și morale solicitate de către recurenții Gaidău Ion și Gaidău Vladimir, prima instanță a reținut că le-a reținut ca fiind neîntemeiate și care nu cad sub incidența prevederilor Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998.

Aceeași soluție a fost reținută și de către instanța de apel.

Recursurile declarate de Ministerul Finanțelor și de Gaidău Vitalie, Gaidău Ion și Gaidău Vladimir sînt întemeiate din considerentele ce succed.

În conformitate cu art. 239 CPC, hotărîrea judecătorească trebuie să fie legală și întemeiată. Instanța își întemeiază hotărîrea numai pe circumstanțele constatate nemijlocit de instanță și pe probele cercetate în ședința de judecată.

Analiza pe care judecata o face în legătură cu motivele de fapt și de drept, care i-au format convingerea în sensul unei anumite soluții trebuie să fie clară și simplă, precisă, conchisă și fermă, să aibă putere de convingere și să corespundă prevederilor normelor de drept procedural.

De asemenea, concluziile instanței expuse în hotărîre trebuie să coincidă cu probele administrate și admise de către instanță, să fie clare, complete, expuse într-

o consecutivitate logică. Concluziile instanței din partea de motivare a hotărârii, trebuie să coincidă cu concluziile instanței din partea dispozitivă a hotărârii. Or, în caz contrar hotărârea este lovită de nulitate.

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că, contrar prevederilor enunțate, decizia instanței de apel în pricina dată se întemeiază pe aprecierea declarativă a circumstanțelor pricinii, fără a fi stabilite circumstanțele care au importanță pentru soluționarea pricinii în fond, decizia neavând putere de convingere. Decizia instanței de apel nu corespunde prevederilor art. art. 239-241 CPC, fiind emisă contrar prevederilor art. art. 373 alin. alin. (1), (2) și (4) și art. 390 CPC.

În conformitate cu art. 240 alin. (3) CPC, instanța judecătorească adoptă hotărârea în limitele pretențiilor înaintate de reclamant.

Dispoziția art. 241 alin. (4) CPC prevede că, în partea descriptivă se indică pretențiile reclamantului, obiecțiile pârâtului și explicațiile celorlalți participanți la proces. Totodată alin. (5) al articolului nominalizat prevede că, în motivare se indică: circumstanțele pricinii, constatate de instanță, probele pe care se întemeiază concluziile ei privitoare la aceste circumstanțe, argumentele invocate de instanță la respingerea unor probe, legile de care s-a călăuzit instanța.

Însă, în cazul din speță, decizia instanței de apel nu întrunește aceste prevederi legale.

Astfel, instanța judecătorească inferioară, în partea de motivare a actului de dispoziție nu a stabilit cu certitudine cine este proprietarul apartamentului din str. Tiraspol 9/10, mun. Bălți, care a fost supus percheziției în temeiul încheierii Judecătoriei Bălți din 05 martie 2008.

În acest context, este important de stabilit persoana care este îndreptățită de a pretinde repararea prejudiciului material și moral cauzat în urma efectuării percheziției, ilegalitatea căreia s-a confirmat prin decizia Curții Supreme de Justiție din 07 octombrie 2008.

Or, în temeiul prevederilor art. 3 alin. (1) lit. c) din Legea privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești nr. 1545 din 25 februarie 1998, în conformitate cu prevederile prezentei legi, este reparabil prejudiciul material și moral cauzat persoanei fizice sau juridice în urma: efectuării ilegale, în cazul urmăririi penale ori judecării cauzei penale, a percheziției, ridicării, punerii ilegale sub sechestru a averii, eliberării sau suspendării ilegale din lucru (funcție), precum și în urma altor acțiuni de procedură care limitează drepturile persoanelor fizice sau juridice.

Iar, conform dispoziției art. 6 lit. b) din aceeași Lege, dreptul la repararea prejudiciului, în mărimea și modul stabilite de prezenta lege, apare în cazul: scoaterii persoanei de sub urmărire penală sau încetării urmăririi penale pe temeiuri de reabilitare.

În continuare, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră necesar a menționa că instanța de apel nu a

verificat circumstanțele distrugerii ușilor și a aparatului de telefon din apartamentul din str. Tiraspol 9/10, mun. Bălți, a dispariției următoarelor bunuri din apartamentul respectiv: banii pierduți de 120 euro, 100 dolari, și 1140 lei, fularul, centura, colanul de la scurtă, șireturi, precum și a circumstanțelor suportării de către recurentul Gaidău Vladimir a intervenției chirurgicale.

Or, recurenții Gaidău Vitalie, Gaidău Ion și Gaidău Vladimir în susținerea cerinței privind repararea prejudiciului material, au invocat despre distrugerea și dispariția bunurilor, precum și suferirea vătămarilor corporale în urma efectuării percheziției în apartamentul din str. Tiraspol 9/10, mun. Bălți.

În acest context, conform prevederilor art. 7 lit. c) și f) din Legea privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești nr. 1545 din 25 februarie 1998, în cazurile În cazurile menționate la art.3, persoanei fizice sau juridice i se compensează sau i se restituie: averea (inclusiv depunerile bănești și dobânzile aferente, obligațiile împrumuturilor de stat și câștigurile aferente) confiscată ori trecută în venitul statului de către instanța judecătorească sau ridicată de organul de urmărire penală, precum și averea sechestrată; cheltuielile pentru tratamentul ei, tratament determinat de aplicarea față de aceasta a unor acțiuni ilicite (a maltratării).

În continuare, instanța de recurs remarcă că în eventualitatea stabilirii legăturii cauzale dintre distrugerea, dispariția bunurilor, suferirea vătămarilor corporale și efectuarea ilegală a percheziției în apartamentul din str. Tiraspol 9/10, mun. Bălți, instanța de apel urmează în baza probelor existente la materialele dosarului și a celor prezentate suplimentar să constate valoarea prejudiciului suportat.

Totodată, instanța de apel nu a stabilit caracterul și gravitatea suferințelor psihice suportate de către recurenții Gaidău Ion și Gaidău Vladimir, în temeiul cărora, aceștia din urmă solicită repararea prejudiciului moral.

În sensul expus, constatările instanței de apel sînt neîntemeiate, necomplete, iar circumstanțele expuse au o importanță esențială pentru soluționarea justă a litigiului, care n-au fost verificate pe deplin, concluziile instanței de apel din decizia contestată nu corespund prevederilor enunțate de Codul de procedură civilă.

În consecință celor expuse și în sensul art. 6 paragraf (1) al Convenției, Colegiul menționează că instanța de apel urma să indice cu suficientă claritate motivele pe care își întemeiază decizia, să nu-și motiveze doar sumar actul de dispoziție, ci să examineze efectiv problemele esențiale care-i sînt supuse aprecierii.

Cu ocazia rejudecării, instanța de apel trebuie să determine toate circumstanțele sus-enunțate, care sînt importante pentru soluționarea justă a pricinii.

În acest context, va fi analizată concludența probelor prezentate de către părți.

Luînd în considerație faptul că, de către instanța de recurs nu poate fi corectată eroarea judiciară menționată mai sus, Colegiul consideră că este necesar de a restitui pricina spre rejudecare în instanța de apel pentru a verifica în baza materialelor din dosar și a celor prezentate suplimentar corectitudinea constatării circumstanțelor de fapt ale pricinii, a aplicării și interpretării normelor de drept material și procedural.

Avînd în vedere faptul că decizia instanței de apel a fost emisă în contradicție cu prevederile normelor de drept material și procedural, iar argumentele invocate de recurenți sînt întemeiate Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursurile declarate de Ministerul Finanțelor și de Gaidău Vitalie, Gaidău Ion și Gaidău Vladimir, de a casa integral decizia Curții de Apel Bălți din 31 martie 2014, restituind pricina spre rejudecare în instanța de apel.

În conformitate cu art. art. 444, 445 alin. (1) lit. c), art. 445 alin. (3) CPC, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție,

d e c i d e:

Se admit recursurile declarate de Ministerul Finanțelor și de Gaidău Vitalie, Gaidău Ion și Gaidău Vladimir.

Se casează integral decizia Curții de Apel Bălți din 31 martie 2014, adoptată în pricina civilă la cererea de chemare în judecată formulată de către Gaidău Vitalie, Gaidău Vladimir, Gaidău Ion împotriva Ministerului Finanțelor, intervenient accesoriu Procuratura mun. Bălți cu privire la repararea prejudiciului material și moral cauzat în urma acțiunilor ilegale ale organului de urmărire penală, cu restituirea pricinii spre rejudecare la Curtea de Apel Bălți, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune nici unei căi de atac.

Președintele ședinței,

Judecătorul

Judecătorii

Svetlana Novac

Ala Cobăneanu

Oleg Sternioală

Ion Corolevschi

Maria Ghervas